

Redd Barna

BARNE-, LIKESTILLINGS- OG INKLUDERINGSDEPARTEMENTET
Arkivkode: 411.0
Dato: 17.08.10
Saksnr: 2010 01693-58

Barne-, likestillings- og inkluderingsdepartementet
Barne- og ungdomsavdelingen
PB 8036 Dep
0030 Oslo

Vår ref. #162847/1
Deres ref. 2010001693-/ESHS

Oslo 11.08.2010

Høringsuttalelse om endringer i barnevernlovens regler om politiattest

Det vises til Barne-, likestillings- og inkluderingsdepartementets høringsbrev datert 12. mai med forslag om utvidet bruk av politiattester i barnevernet. Redd Barna har tidligere avgitt hørings svar i forbindelse med arbeidet med politiregisterloven. Det vises til vår uttalelse om politiattest for arbeid med barn og unge datert 5. mai 2008.

Redd Barna er positiv til det enhetlige regelverket for politiattester som følger av den nye politiregisterlovens bestemmelser om barneomsorgsattest. Bestemmelsene om barneomsorgsattestens formål i politiregisterloven § 37 nr. 4 og 5 og om attestens innhold i politiregisterloven § 39 innebærer en styrking av barns vern mot risikopersoner. Vi vil i denne sammenheng ikke gå nærmere inn på de generelle hensynene mot innhenting av denne type personopplysninger fordi disse var oppe til vurdering i forbindelse med behandlingen av politiregisterloven.

Det er positivt og nødvendig at politiregisterlovens bestemmelser om barneomsorgsattest gjennomføres på barnevernets område. Redd Barna støtter departementets forslag om at endringen trer i kraft tidligere enn politiregisterlovens bestemmelser. Barn under barnevernets omsorg er en særlig sårbar og utsatt gruppe som følge av omsorgssvikt fra sine nærmeste. Det er avgjørende at de omsorgspersonene som overtar foreldrenes oppgaver og ansvar ikke misbruker sin stilling og tillit. Reglene bør iverksettes så raskt som mulig for å styrke vernet for barna og tilliten til barnevernets virksomhet.

Politiattester er ikke alene tilstrekkelig til å beskytte barn mot skade eller uheldig påvirkning og politiattest kan være en falsk trygghet dersom den ikke kombineres med andre tiltak for å beskytte barn mot risikopersoner. Det er påkrevet med et kontinuerlig fokus på personers egnethet i forhold til arbeid med mindreårige. Vandelskontroll ved ansettelse er første stoppested og i den videre oppfølgingen må man sikre rutiner for varsling, kunnskap om barns signaler og et klima for åpenhet rundt disse problemstillingene. Redd Barna ser lovarbeidet på dette området som et tegn på økt bevissthet rundt forholdene og imøteser oppfølgingstiltak som er egnet til å sikre og øke barns beskyttelse under barnevernets omsorg.

Den avgrensede barneomsorgsattesten omfatter seksualforbrytelser, volds- og ranskriminalitet og overtredelse av narkotikalovgivningen og innebærer med dette en utvidelse i forhold til eksisterende regler i barnevernloven. Det vil ikke være tidsbegrensning for opplysninger om drap og seksualforbrytelser. For de andre forbrytelsene vil det gjelde en tidsbegrensning, jf. politiregisterloven § 40. Lovbrudd som har ført til fengsel i mer enn 6 måneder vil slettes etter 10 år, for øvrig gjelder en 3 års frist. Departementet foreslår endring av enkelte regler i barnevernloven fra skjønsmessige regler til påbud om avgrenset barneomsorgsattest. Uttømmende politiattest, som dekker alle straffbare forhold uten tidsbegrensning, foreslås innført for de som er heldøgns avlastere og fosterhjem. Både avgrensede og uttømmende barneomsorgsattester er *utvidede* slik at de omfatter siktelser, tiltale, domfellelser og vedtatte forelegg. Redd Barna er positive til at attestene på denne måten også fanger opp verserende saker.

Krav om politiattest etter barnevernloven

Redd Barna støtter forslaget om at dagens regler om plikt til å legge fram politiattest for alle som ansettes i barneverntjenesten og for ansatte i private, statlige og kommunale institusjoner videreføres i tråd med formålet i politiregisterloven. I lovens § 37 nr. 4 heter det at politiattest kan benyttes der *"utelukkelse kan forhindre at personer begår overgrep mot eller har skadelig innflytelse på mindreårige, eller bidrar til å øke tilliten til at mindreårige tas hånd om av skikkede personer"*. Det vil i disse tilfellene bli innhentet en avgrenset barneomsorgsattest i samsvar med politiregisterloven § 39, 1. ledd. Redd Barna er positiv til utvidelsen av antall straffebed som omfattes av attesten.

Redd Barna støtter videre forslaget om at avgrenset politiattest gjøres obligatorisk for alle støttekontakter, tilsynsførere og andre som utfører oppgaver for barneverntjenesten som ledd i hjelpetiltak. En endring av barnevernloven § 6-10, 4.ledd fra en *kan*-regel til en *skal*-regel for disse oppgavene er fullt ut i samsvar med formålet i politiregisterlovens § 37 nr. 4.

Redd Barna ser i likhet med departementet ikke et generelt behov for avgrenset politiattest fra alle som utfører oppgaver på en institusjon. Vi støtter forslaget om en *skal*-regel i de tilfellen personene har "direkte kontakt" med barna, dvs. at de er i en posisjon som gjør det mulig å opparbeide seg et tillitsforhold til barnet. Dette betyr at personer som ikke i utgangspunktet er ansatt for å arbeide med barna, men som gjennom sin jevnlige tilstedeværelse på institusjonen kommer i kontakt med barna, likevel må levere attest. I tvilstilfeller bør regelen forstås slik at hensynet til å verne barn mot risikopersoner går foran.

Redd Barna mener de straffebedene som omfattes av den avgrensede barneomsorgsattesten gir et tilfredsstillende vern for barnevernets område. Vi mener imidlertid at grove voldsforbrytelser (§§ 229, 2. og 3. ledd samt 231) burde oppgis uten tidsbegrensning, på lik linje med seksuallovbrudd og forsettelig drap. Dette er svært alvorlige handlinger og bestemmelsen rammer også tilfeller der offeret dør. Både hensynet til tillit og beskyttelse taler for at slike handlinger anmerkes uten tidsbegrensning. Redd Barna mener på denne bakgrunn at personer som har begått slike handlinger bør utelukkes fra å arbeide med barn og unge.

I tillegg til avgrensede barneomsorgsattester, som omfatter angitte straffebestemmelser, kan det kreves uttømmende attester i de tilfellene personer over tid eller jevnlig skal ha heldøgns ansvar for barn, jf. politiregisterloven § 37 nr.5. Departementet foreslår at en slik attest innføres for fosterforeldre og avlastere som har heldøgns omsorg for barn i private hjem. Redd Barna støtter dette forslaget. For andre personer som bor i husstanden er det i dag en skjønnsmessig vurdering hvorvidt politiattest skal kreves. Departementet foreslår at denne bestemmelsen videreføres og at det i tilfeller der politiattest skal innhentes vil det være en avgrenset attest. Redd Barna mener at andre personer som bor i fosterhjemmet som utgangspunkt *skal* levere politiattest. Personer som bor i fosterhjemmet vil som regel være i direkte kontakt med barnet og det vil naturlig oppstå et tillitsforhold. Begrunnelsen for en utvidet attest fra fosterforeldre og avlastere er behovet for en nærmere kontroll av personer som utfører omsorgsoppgaver privat. Redd Barna deler denne oppfatningen og mener at det samme hensynet gjør seg gjeldene i forhold til andre personer i husstanden. Terskelen for om disse skal levere avgrenset barneomsorgsattest bør derfor etter vårt syn ligge lavt og regelen bør være at disse i utgangspunktet skal levere avgrenset attest. Et unntak kan vurderes for de tilfellene personer som bor i husstanden likevel ikke oppholder seg der jevnlig, og dermed ikke er i en posisjon til å opprette et tillitsforhold til barnet.

Konsekvenser:

Straffebestemmelsene den avgrensede barneomsorgsattesten omfatter vurderes som særlig alvorlige i relasjon til mindreårige. Det er svært vanskelig å vurdere risikoen for tilbakefall i hvert enkelt tilfelle og Redd Barnas ser anmerkninger på attesten som den avgjørende indikasjonen på at det dreier seg om en risikoperson som ikke skal arbeide med mindreårige. Vi støtter derfor departementets forslag om at det alltid vil føre til utelukkelse dersom det foreligger anmerkninger om seksualforbrytelser og forsettelig drap. Slike anmerkninger er uten tidsbegrensning og innebærer et ansettelsesforbud. Vi mener i tillegg at grove voldshandlinger bør føre til utelukkelse, jf. ovenfor.

For lovbrudd der anmerkningene er tidsbegrenset vil utelukkelsen uansett være midlertidig. Redd Barna støtter departementets vurderinger og forslag om at anmerkninger som hovedregel medfører utelukkelse i perioden for anmerkning.

Det foreslås en snever unntaksregel for å vurdere personer som har kort tid igjen til 10 års fristen utløper og i forslaget til lovtekst er det åpnet opp for at person likevel kan ha oppgaver i tilknytning til mindreårige dersom *særlige grunner* foreligger. Departementet betegner denne muligheten for unntak som en sikkerhetsventil. Et argument for en slik ordning kan være at dette er personer som uansett innen kort tid kunne søke samme stilling uten hinder av anmerkninger på attesten. Vi setter imidlertid spørsmålsteget ved *behovet* for en slik regel. Det er tvilsomt at en person som faktisk har vært utelukket fra å arbeide med mindreårige i nærmere 10 år fremstår som så særlig kvalifisert at det er nødvendig å åpne opp for en vurdering på tross av anmerkningen. Det synes som om departementet her legger opp til en ekstremt snever unntaksregel som innebærer vanskelige vurderinger de færreste arbeidsgivere vil begi seg inn på. Ordlyden i bestemmelsen kan dessuten misforstås fordi den ikke knytter seg til 10 års fristen men til alle straffebestemmelsene med tidsbegrensning. Dette er uheldig fordi det gir inntrykk av at det skal foretas en vurdering av om særlige grunner i alle tilfellene. Hensynet til å skape et klart regelverk og en ensartet praksis, sett i sammenheng med det begrensede behovet for et

slikt unntak gjør at Redd Barna ikke støtter et slikt unntak. Dersom unntaket likevel gjennomføres bør formuleringen av unntaket endres slik at de kommer klart fram av loven at dette knytter seg til vurderingen på slutten av 10 års fristen.

Når det gjelder vurderingen av konsekvenser ved uttømmende attest er det naturlig å åpne opp for en videre skjønnsutøvelse, fordi attestene inneholder anmerkninger om alle typer lovbrudd - også de som ikke vil påvirke en persons egnethet i forhold til å arbeide med mindreårige. Redd Barna støtter departementets forslag om at anmerkninger som uansett ville fremgått av en avgrenset attest skal ha tilsvarende virkning, dvs. utelukkelse.

For anmerkninger knyttet til andre lovbrudd nøyer departementet seg med å henvise til en vurdering av om anmerkningen ”...er egnet til å gi tvil om personens egnethet”. Redd Barna savner en mer utfyllende vurdering fra departementets side på dette punktet. Samtidig som informasjon fra en uttømmende attest kan synes irrelevant for vurderingen av en persons egnethet i forhold til å arbeide med mindreårige kan det faktum at en person ikke har plettfriandel virke inn på vurderingen. Dette vil være uheldig der personen ellers fremstår som skikket til å ivareta oppgaven. Barnevernet vil ha behov for nærmere holdepunkter for skjønnsutøvelsen i denne sammenhengen og vi anbefaler at departementet lager nærmere retningslinjer for skjønnsutøvelsen her.

Avgrenset og uttømmende barneomsorgsattester er begge utvidede og Redd barna er positive til at disse på denne måten gir opplysninger om verserende saker. Dersom en attest gir opplysninger om en verserende sak som blir henlagt eller ikke fører til domfellelse er det vår oppfatning at personen ikke skal utelukkes fra oppgaver i tilknytning til mindreårige. Det motsatte vil være i strid med det grunnleggende prinsippet om at enhver er uskyldig inntil han eller hun er funnet skyldig og dømt. En slik forståelse må sikres i de rutiner og instruksjoner barneverntjenesten arbeider etter, slik at verserende saker som ender med henleggelse eller frifinnelse ikke i praksis får innflytelse på avgjørelsene i forbindelse med ansettelse.

Botid:

Redd Barna mener at det i vurderingen av krav om botid for utlendinger utenfor EØS området er særlige hensyn som gjør seg gjeldende for barnevernet. Hensynet til rekruttering av personer med ikke-vestlig bakgrunn må vurderes opp mot betydningen av en effektiv vandelskontroll. I politiregisterlovens bestemmelser om botid heter det at botid kan innføres i de tilfellene vesentlige samfunnshensyn tilsier det. Vi vil fremheve betydningen av at personer med ikke-vestlig bakgrunn arbeider innenfor barnevernet. Dette gjør tjenesten mer kompetent i arbeidet med familier og barn med samme bakgrunn. Personer med flerkulturell kompetanse er nødvendig for å fylle omsorgsoppgaven for barn med innvandrerbakgrunn. Samtidig er barnevernets ansvar svært omfattende og det er avgjørende med god kjennskap til de personene som skal ivareta de ulike oppgavene. I praksis vil kort botid i Norge kunne påvirke vurderingen av en persons egnethet, uavhengig av muligheten for vandelskontroll. Ved rekruttering av fosterhjem vil det sannsynligvis ikke være aktuelt å benytte familier som nylig har etablert seg i landet fordi kort botid vil påvirke den samlede vurderingen i negativ retning. Det er et mål at personer med omsorgsoppgaver i barnevernet er integrert i samfunnet. I en egnethetsvurdering bør felles kulturell bakgrunn for omsorgspersonen og barnet ikke kunne erstatte en manglende tilknytning til det norske samfunnet. Manglende vandelskontroll vil derfor uansett ikke

være det eneste hindret for å inneha oppgaver i barnevernet der personen har kort botid. Redd Barna mener derfor som utgangspunkt at et krav om botid i denne sammenheng fremstår som fornuftig og forholdsmessig. På barnevernets område vil det dessuten være vesentlige samfunnshensyn som taler for botid. Vurderingen av botid må sees i sammenheng med muligheten for å innhente etterfølgende opplysninger. En regel om botid bør ikke gjelde uten unntak. Det kan oppstå situasjoner der det etter en konkret vurdering av barnets beste er urimelig å ekskludere personen fra omsorgsoppgaven pga manglende botid. Dette kan f. eks gjelde ved plassering hos familiemedlemmer eller andre med en etablert og nær relasjon til barnet. Vi imøteser departementets videre utredning av dette spørsmålet og går ikke videre inn på hvordan en regel om botid med unntak nærmer bør utformes.

Etterfølgende opplysninger

Politiregisterloven gir ikke hjemmel til fornyet politiattest og behovet for en etterfølgende kontroll innenfor barnevernet tas ikke opp i høringsnotatet. Redd Barna mener muligheten for slik etterfølgende kontroll er avgjørende for å hindre at politiattest ikke blir en sovepute. I politiregisterloven åpnes det opp for at nye eller oppdaterte opplysninger på visse vilkår kan utleveres arbeidsgiver etter at politiattest er utstedt, jf. § 43. Redd Barna understreker betydningen av denne bestemmelsen på barnevernets område og ber om at departementet i lov eller forskrift tydeliggjør at denne bestemmelsen også gjelder for barnevernet.

Forskriftsendringer

I forslaget til § 5, 1. ledd om politiattestens innhold reguleres hvilke reaksjoner som skal tas med i politiattesten. I forslaget er bl.a. "ilagt forelegg" tatt med, mens politiregisterloven § 39, 1.leddomfatter "vedtatt forelegg". Forskriften viser forøvrig til politiregisterloven § 39, 1. ledd og det er ikke grunnlag for en annen regel for forelegg på barnevernets område. Redd Barna anbefaler derfor at ordlyden i forskriften endres slik at den er i overensstemmelse med § 39, 1.ledd.

Med vennlig hilsen

Marianne Borgen
Leder av Redd Barnas Norgesprogram

Marianne Hagen
Rettighetsrådgiver

